Konstitutionsutskottets betänkande 1985/86:16

om presstöd (prop. 1985/86:100, bil. 10, p. G samt G 6–8 och 11)

KU
1985/86:16

Sammanfattning

Utskottet godtar i alla delar förslagen i bugetpropositionen. Vad gäller avskaffandet av organisationstidskriftsstödet och utnyttjandet av kulturtidskriftsstödet för organisationspress har utskottet samtidigt med detta betänkande avgett yttrande till kulturutskottet (KU 1985/86:10 y).

Utskottets ställningstagande innebär att utskottet har avstyrkt samtliga motioner som remitterats till utskottet.

Reservationer beträffande dagspresstödet har avgetts av företrädarna för moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet. Vad gäller avskaffandet av organisationstidskriftsstödet har företrädarna för folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna reserverat sig.

Propositionen

I budgetpropositionen, 1985/86:100, bilaga 10 (utbildningsdepartementet), föreslår regeringen riksdagen

att godkänna vad som förordats i propositionen om stödet till organisationstidskrifter (punkt G),

att till *Presstödsnämnden* för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 2 382 000 kr. (punkt G 6),

att godkänna de i propositionen förordade grunderna för stöd till dagspressen (punkt G 7, yrkande 1),

att godkänna vad som förordats i propositionen om särskilt produktionsbidrag (punkt G 7, yrkande 2),

att till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 475 600 000 kr. (punkt G 7, yrkande 3),

att till *Lån till dagspressen* för budgetåret 1986/87 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 000 kr. (punkt G 8),

att till *Stöd till radio- och kassettidningar* för budgetåret 1986/87 anvisa ett reservationsanslag av 12 903 000 kr. (punkt G 11).

1 *Riksdagen 1985/86. 4 saml. Nr 16*

Motionerna

Stöd till organisationstidskrifter

Enligt förslaget i budgetpropositionen skall stödet avskaffas. Avsikten enligt budgetpropositionen är att stöd till vissa organisationstidskrifter skall kunna betalas från anslaget G 9, Stöd till kulturtidskrifter. Detta anslag föreslås höjt med 7 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår.

I motion *1985/86:K803* av Karin Israelsson och Gunhild Bolander (båda c) yrkas

1. att riksdagen avvisar regeringens förslag om en avveckling av stödet till organisationstidskrifter som utges av ideella organisationer i traditionell mening,

2. att riksdagen beslutar att ett bibehållet stöd finansieras genom en lägre uppräkning av stödet till dagspressen.

I motion *1985/86:K805* av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkas

3. att riksdagen till stödet till organisationstidskrifter, av presstödsnämnden med stöd av gällande regler beräknat till 40 milj. kr., med avslag på propositionens förslag att helt slopa detta bidrag anvisar ett reservationsanslag på 13 milj. kr.

I motion *1985/86:K807* av Marianne Karlsson och Kersti Johansson (båda c) yrkas att riksdagen beslutar avvisa regeringens förslag om avveckling av stödet till organisationstidskrifter.

I motion *1985/86:K809* av Elving Andersson (c) yrkas

1. att riksdagen beslutar om att ett stöd till ungdomsorganisationernas tidskrifter införs och administreras av statens ungdomsråd,

2. att riksdagen beslutar anslå medel för detta ändamål motsvarande nuvarande organisationstidskriftsstöd för ungdomsorganisationer uppräknat med prisutvecklingen.

I motion *1985/86:K810* av Bo Hammar m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen med ändring av proposition 100, bil. 10, G Massmedier m. m. beslutar att för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 40 milj. kr. som stöd till organisationstidskrifter.

I motion *1985/86:K814* av Alf Svensson (c) yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå förslaget att slopa stödet till organisationstidskrifter,

2. att riksdagen beslutar anslå 40 milj. kr till Stöd för organisationstidskrifter i förslagsanslag,

4. att riksdagen beslutar hos regeringen hemställa om en översyn av Stödet till organisationstidskrifter vilken bör fokusera de ideella organisationernas situation.

I motionen av Karin Israelsson och Gunhild Bolander pekas på de ideella organisationernas situation. I många fall får – framhålls det – slopandet av stödet en närmast chockartad betydelse. Det finns exempel på att utgivningen på grund av att stödet försvinner måste reduceras avsevärt. Det kan enligt

motionen ifrågasättas om stödet till dagspressen skall öka på de ideella tidskrifternas bekostnad.

Enligt motion K805 är det i många fall motiverat att slopa organisationstidskriftsstödet. Så t. ex. torde större delen av s. k. medlemstidskrifter kunna väl fortleva utan stöd. Annorlunda förhåller det sig enligt motionen med många av de tidskrifter som utges av ideella eller religiösa organisationer. För dessa kategorier skulle i många fall ett bortfall av stödet bli mycket kännbart. Motionen godtar inte förslaget att stödet till kulturtidskrifter i viss utsträckning skulle kunna användas för dessa tidningar. Det framhålls att en prövning av organisationstidskrifter knappast är förenlig med kulturrådets uppgifter. Med regeringsförslaget blir nämligen följden att stödfrågorna prövas av kulturrådet. Med den inställning som redovisas i motionen kan enligt motionen uppräkningen av anslaget till kulturtidskrifter begränsas till 4 milj. kr.

I motionerna av Marianne Karlsson och Kersti Johansson och av Alf Svensson anläggs i allt väsentligt samma synsätt vad gäller behovet av stöd till tidningar utgivna av ideella och religiösa föreningar som i de båda föregående motionerna.

I Elving Anderssons motion pekas särskilt på behovet av stöd till tidskrifter som utges av ungdomsorganisationer. För sådana organisationer bör enligt motionen stödet bibehållas; statens ungdomsråd bör lämpligen svara för administrationen av stödet.

I motionen av Bo Hammar m. fl (vpk) framhålls som motiv för att organisationstidskriftsstödet skall bestå den viktiga roll i opinionsbildningen som dessa tidskrifter utgör. I motionen pekas också på vikten av att kulturtidskriftsstödet inte urholkas genom att användas till organisationstidskrifter.

Stöd till dagspressen

I motion *1985/86:K802* av Anders Björck m. fl. (m) yrkas att riksdagen under punkt G 7, Stöd till dagspressen, för budgetåret 1986/87 anvisar ett anslag om 387 700 000 kr.

I motion *1985/86:K804* av Bengt Kindbom m. fl. (c) yrkas att riksdagen beslutar att som stöd till dagspressen för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 459 800 000 kr.

I motion *1985/86:K805* av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkas

1. att riksdagen dels avslår förslaget att höja produktionsbidraget för tidningar med mer än 20 procents hushållstäckning, dels generellt reducerar produktionsbidraget med 5 %, vilket i förhållande till regeringens förslag innebär en sänkning av anslaget Stöd till dagspressen (G 7) med 35,5 milj. kr.,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att produktionsbidrag som enligt särskilt riksdagsbeslut nu utgår skall fortsätta att utgå i avvaktan på översyn av de regler rörande gränser och avtrappningsfrågor som femte pressutredningen hade i uppgift att utforma men som nu hänskjutits till sjätte pressutredningen.

I motion *1985/86:K808* av Stig Josefson (c) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att frågan om ett komplement till nuvarande samdistributionsrabatt för distribution av dagstidningar bör utredas och senare föreläggas riksdagen.

I motion *1985/86:K814* av Alf Svensson (c) yrkas

3. att riksdagen beslutar anslå 435 600 000 kr. till Stöd till dagspressen i förslagsanslag.

I motion K802 av Anders Björck m. fl. (m) framhålls att besparingar är nödvändiga på en rad områden och givetvis också bör omfatta presstödet. Med denna utgångspunkt föreslås en reduktion av produktionsbidragen med 20 % i förhållande till regeringens förslag. Vidare bör utvecklingsbidragen, som enligt motionen ofta används på ett direkt olämpligt sätt, reduceras till hälften, dvs. till 5 milj. kr. Slutligen bör enligt motionen samverkansbidraget på 7 milj. kr., som endast utnyttjats obetydligt under de senaste budgetåren, halveras, dvs. till 3,5 milj. kr. Däremot måste det enligt motionen bedömas som viktigt att etableringsstödet behålls, eftersom presstödsnämnden måste kunna medverka till nyetableringar.

I Bengt Kindboms m. fl. (c) motion pekas på den nyligen tillsatta s. k. sjätte pressutredningens uppdrag. Enligt motionen är det fel att nu när utredningsarbetet just inletts vidta de förändringar av presstödet som regeringen föreslår. Detta medför att utredningsarbetet inte kan bli förutsättningslöst. Tvärtom kommer det att bindas vid en nivå som inte grundas på den totala analys av presstödet som utredningen skall göra.

Även folkpartimotionen och motion K814 av Alf Svensson (c) ger uttryck för uppfattningen att sjätte pressutredningens förslag bör avvaktas innan ändringar i stödet vidtas. Av samma skäl bör enligt folkpartimotionen de för närvarande gällande reglerna om särskilda tidsbegränsade produktionsbidrag förlängas. I övrigt innebär folkpartimotionens förslag dels att den schablonmässiga uppräkningen av produktionsbidraget med 10 % som riksdagen godtog förra året begränsas i så måtto att förslagen om en höjning av bidraget för pappersförbrukning när det gäller tidningar med över 20 procents hushållstäckning avvisas, dels att produktionsbidraget till dagstidningar generellt sänks med 5 %. Sammanlagt innebär folkpartiets förslag en besparing på omkring 35 milj. kr.

Stig Josefsons motion behandlar frågan om tidningsdistributionen i glesbygd. I motionen framhålls angelägenheten i att ge ett extra stöd för distribution av dagstidningar i sådana områden som av kostnadsskäl får inskränkningar i tidningsutbärningen. I första hand syftar motionären på de fall där tidningsdistributionen sker genom lantbrevbärare och morgontidningarna därför ofta inte distribueras förrän senare på dagen.

Stöd till radio- och kassettidningar

I motion *1985/86:K408* av Wivi-Anne Radesjö m. fl. (s) yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av fördelningen av stödet till radio- och kassettidningar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i

motionen anförts om att försöksverksamhet med radio- och kassettidningar inte bör understiga två år.

I motionen framhålls att ingen tidning i västra Sverige har fått del av stödet, som nu funnits sedan 1982, och att det heller inte finns någon kassettidning i området; enligt uppgift saknas inte intresse hos de västsvenska tidningarna att göra försök med radio- och kassettidningar.

Sjätte pressutredningen

Regeringen har i november 1985 beslutat tillsätta en ny pressutredning, den s. k. sjätte pressutredningen, officiellt benämnd utredningen om det statliga stödet till dagstidningar (Dir. 1985:52). Utredningsuppdraget sammanfattas i utredningsdirektiven på följande sätt av statsrådet Göransson:

Utgångspunkten bör vara en utvärdering i vidaste bemärkelse av effekter och erfarenheter av det nuvarande stödet. Prövningen bör omfatta alla former av utgående stöd, dvs. även indirekta subventioner såsom förmånlig skattebehandling och distributionsstöd.

Dagspressens roll i mediesamhället bör analyseras. Kommittén bör belysa utvecklingen i stort på medieområdet och särskilt undersöka dagspressens möjligheter att även i framtiden hävda sin starka ställning. Dagspressens positioner på den framtida reklammarknaden bör klargöras. Den tekniska utvecklingen bör undersökas, både generellt mellan olika medier och branscher och mer specifikt inom dagstidningsframställningen.

På grundval av sina slutsatser i dessa delar bör kommittén pröva ändamålsenligheten i det nuvarande presstödet och lägga fram förslag till sådana förändringar som bedöms erforderliga. Syftet bör vara att finna lämpliga och effektiva former för statens engagemang i strävandena att leva upp till det presspolitiska målet om bredd och mångfald i dagspressens nyhetsförmedling och opinionsbildning.

Kommittén bör också klargöra den ekonomiska betydelsen för dagspressen av samhällsinformations- och kungörandeannonseringen och särskilt belysa ekonomiska effekter av de förslag i frågan som nyligen lagts fram av informationsdelegationen.

Kommittén skall arbeta skyndsamt. Slutsatser och förslag bör enligt direktiven lämnas till regeringen senast med utgången av år 1987.

Utskottet

Organisationstidskrifter

Förslaget i budgetpropositionen innebär att stödet till organisationstidskrifter avvecklas från den 1 juli 1986. Detta får effekt för de utbetalningar avseende bidragsåret 1986 som presstödsnämnden annars skulle ha gjort tidigast i mars 1987.

För att möjliggöra stöd även till vissa organisationstidskrifter föreslås att anslaget till stöd till kulturtidskrifter höjs med 7 milj. kr. för budgetåret 1986/87. Avsikten är att härigenom ge särskilt betydelsefulla och allmänintressanta tidskrifter möjligheter att anpassa sig till nya förhållanden.

Stödet till kulturtidskrifter bereds i riksdagen av kulturutskottet. Utskottet

Rättelse: S. 12, sista delen av res. 1. 1. a) Texten utgår och ersätts med: att riksdagen --- 13 000 000 kr.

kommer därför samtidigt med detta betänkande att avge yttrande till kulturutskottet i frågan. Yttrandet kommer på begäran av kulturutskottet också att omfatta de motioner som väckts rörande kulturtidskriftsstödet.

I fyra motioner – K803 av Karin Israelsson och Gunhild Bolander (båda c), K807 av Marianne Karlsson och Kersti Johansson (båda c), vpk-motion K810 och motion K814 av Alf Svensson (c) – yrkas ett bibehållande av organisationstidskriftsstödet.

I motionerna K803, K807 och K814 framhålls särskilt betydelsen av stödet för sådana ideella organisationer som nykterhetsrörelsen och frikyrkorörelsen. I vpk-motionen pekas på den roll i opinionsbildningen som organisationstidskrifterna spelar. Enligt motionen är det också viktigt att man inte urholkar stödmöjligheterna för kulturtidskrifterna, som redan är hårt pressade.

I folkpartimotion K805 förordas att ett reservationsanslag på 13 milj. kr. beviljas till stöd till organisationstidskrifter. Motionen ger uttryck för den uppfattningen att ett stort antal av de ca 470 organisationstidskrifter som för närvarande uppbär stöd väl kan undvara stödet. Särskilt gäller detta kategorin medlemstidskrifter, som ofta ges ut av intresseorganisationer med betydande ekonomisk styrka. Däremot finns det enligt motionen en kategori organisationstidskrifter, för vilka slopandet av stödet skulle bli alltför kännbart. Detta gäller tidningar utgivna av ideella och religiösa organisationer som saknar ekonomiska intressen och vilkas verksamhet i huvudsak finansieras genom medel insamlade på frivillig väg. Ett stort antal tidskrifter utgivna av religiösa, nykterhetsvänliga, politiska, miljöfrämjande, idrotts-, försvars- och handikapporganisationer skulle således drabbas om stödet helt avskaffades.

Enligt motion K809 av Elving Andersson (c) bör ett särskilt stöd till ungdomsorganisationernas tidskrifter inrättas och pengar anslås till ett belopp som motsvarar vad dessa organisationer för närvarande uppbär i organisationstidskriftsstöd.

Ungdomsrörelsens, studieförbundens och politiska organisationers tidskrifter är sådana som enligt den till kulturutskottet remitterade motionen Kr269 av Karl Boo m. fl. (c) i fortsättningen bör hänföras till gruppen kulturtidskrifter. Det är enligt motionen motiverat att med det vidgade kulturbegrepp som sedan 1974 gäller för den statliga kulturpolitiken hänföra de idébundna och ideella organisationstidskrifterna till kulturområdet.

I de likaledes till kulturutskottet remitterade motionerna Kr293 av Göran Magnusson och Barbro Nilsson (båda s), Kr334 av Georg Andersson (s) och Kr335 av Barbro Evermo (s) framhålls vikten av att ideella organisationers tidskrifter får del av kulturtidskriftsstödet.

I Kr293 framhålls särskilt stödbehovet för nykterhetsrörelsens tidningsutgivning. Georg Andersson (s) pekar i sin motion på det särskilda stödbehov som finns för trossamfundens tidskrifter. I motion Kr335 betonas vikten av att också fackförbundens tidningar kommer att få del av kulturtidskriftsstödet. Vissa fackförbunds tidskrifter skulle genom uteblivet stöd få ytterligare svårigheter och sannolikt tvingas dra ned på utgivningen. Bl. a. framhålls svårigheterna att vid minskade reallöner ta ut högre medlemsavgifter. Vidare pekas bl. a. på de ökade kraven på att i tidskrifterna tillhandahålla material

översatt till de vanligaste invandrarspråken. Det är enligt motionen ett viktigt samhällsintresse att kunna vidmakthålla en vital samhälls- och kulturdebatt i organisationernas tidskrifter, som ofta når fler och i dessa hänseenden sämre ställda människor än de flesta andra tidningar och tidskrifter.

Utskottet godtar regeringens förslag att stödet till organisationstidskrifter skall avvecklas fr. o. m. den 1 juli 1986, vilket får effekt för de utbetalningar avseende bidragsåret 1986 som presstödsnämnden annars skulle göra tidigast i mars 1987. Motionerna K803, K805, yrkande 3, K807, K810 och K814, yrkande 1, avstyrks följaktligen. Härav följer att utskottet inte heller biträder yrkande 4 i motion K805 om en reducering av kulturtidskriftsstödet. Likaså avstyrker utskottet motion K809 om att inrätta ett särskilt anslag för ungdomsorganisationernas tidskrifter.

Beträffande den föreslagna uppräkningen av stödet till kulturtidskrifter vill utskottet särskilt understryka uttalandet i budgetpropositionen att ifrågavarande anslag bör höjas för att bereda plats även för vissa organisationstidskrifter.

Utskottet vill i sammanhanget något redogöra för efter vilka grunder kulturtidskriftsstödet utgår. I första hand skall enligt förordningen (1977:393) om statligt stöd till kulturtidskrifter det röra sig om en tidskrift som med sitt huvudsakliga innehåll vänder sig till en allmän publik med samhällsinformation eller med ekonomisk, social eller kulturell debatt eller som huvudsakligen ger utrymme för analys och presentation inom de skilda konstarternas områden. Bidrag skall utgå för sådan tidskrift som utkommer med mer än ett nummer årligen och med högst ett nummer varje vecka. Vidare krävs det för rätt till bidrag att intäkterna under redovisningsåret inte kommer att täcka kostnaderna och att stöd inte kan påräknas från annat håll. I förordningen stadgas också att kulturrådet, som prövar bidragsfrågorna, vid sin prövning skall "beakta att bidragen skall främja hög kvalitet och mångsidigt utbud av åsikter och behandlade ämnen".

Enligt utskottets mening innebär de angivna förutsättningarna för stöd till kulturtidskriftsanslaget att inga principiella hinder föreligger för att organisationstidskrifter av olika slag, som inte längre kan få stöd från annat håll, kan erhålla bidrag till sin verksamhet. Alldeles klart gäller detta de typer av organisationstidskrifter som berörs i motionerna. Utskottet vill tillägga att det är kulturrådets uppgift att fördela anslaget efter de grunder som anges i stödförordningen och därvid beakta syftet med anslagshöjningen.

Enligt utskottets mening bör de i det föregående redovisade motionerna, som remitterats till kulturutskottet, anses i sak tillgodosedda med utskottets yttrande.

Presstödsnämnden

Utskottet biträder förslaget i budgetpropositionen.

Femte pressutredningen tillsattes våren 1983 och överlämnade sitt slutbetänkande (Ds U 1985:2) drygt två år senare. Förslaget har remissbehandlats.

Den 1 december 1985 tillsattes en ny parlamentariskt sammansatt kommitté (U 1985:11, Dir. 1985:52) med uppdrag att göra en översyn av det statliga dagspresstödet. Femte pressutredningens analys och förslag har i sin helhet överförts till den nya kommitténs uppdrag för att beaktas i utredningsarbetet.

Förslaget i budgetpropositionen innebär vissa ändringar i den nu gällande ordningen för dagspresstödet. Hittills har pappersbidraget varit högre för tidningar med högst 20 procents hushållstäckning än för tidningar med högre hushållstäckning. Enligt propositionen tyder de uppgifter som är tillgängliga på att skillnaderna i bidragsnivå inte är ekonomiskt motiverade; en genomgång av berörda tidningars ekonomiska ställning har visat att gruppen med mer än 20 procents hushållstäckning och lägre bidrag för närvarande omfattar flera tidningar med akuta ekonomiska problem. Med hänsyn härtill föreslås det att produktionsbidraget fortsättningsvis bör vara 26 140 kr. per ton förbrukat papper och maximalt 9 160 000 kr. totalt för alla flerdagars landsortstidningar, oavsett om hushållstäckningen på utgivningsorten är högst eller högre än 20 %.

För närvarande utgår minimibidrag för flerdagars landsortstidningar med fyra olika belopp beroende på hushållstäckningen och antalet utkomna nummer per vecka. I propositionen föreslås – i konsekvens med den föreslagna ändringen i tonbidraget – att också nivån på minimibidraget justeras. Om hushållstäckningen på orten är högst eller högre än 20 % skall således inte längre spela någon roll, men en viss skillnad skall kvarstå mellan tidningar med en periodicitet av fyra nummer per vecka och tidningar med fem nummer per vecka. I det förra fallet bör enligt förslaget minimibidraget vara 1 170 000 kr. och i det senare 1 820 000 kr.

Totalt beräknas de föreslagna höjningarna av produktionsbidraget uppgå till 15,8 milj. kr. för budgetåret 1986/87.

Enligt motion K804 av Bengt Kindbom m. fl. (c), motion K805 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) och motion K814 av Alf Svensson (c) bör den nya – sjätte – pressutredningens förslag avvaktas innan några ändringar i stödet vidtas. I Bengt Kindboms m. fl. (c) och Alf Svenssons (c) motioner yrkas i sin helhet avslag på regeringens förslag till ändringar av stödreglerna.

I motion K805 avvisas förslaget om en höjning av pappersbidraget för tidningar med över 20 procents hushållstäckning. I denna motion föreslås därutöver en generell sänkning av produktionsbidraget med 5 %.

I motion K802 av Anders Björck m. fl. (m) godtas de föreslagna ändringarna men yrkas en 20-procentig nedskärning av produktionsbidragen i förhållande till regeringens förslag. På motsvarande sätt föreslås en halvering av anslagen till utvecklingsbidrag och samverkansbidrag.

Utskottet konstaterar att riksdagens på utskottets förslag uttalade önskemål vid 1983/84 års riksmöte (KU 1983/84:17) om en ny parlamentariskt sammansatt pressutredning nu har tillgodosetts. Utskottet har förståelse för de motionskrav som framlagts om att utredningsresultatet skall avvaktas

innan nya ändringar i stödreglerna övervägs. Utredningen har emellertid en omfattande uppgift framför sig och förutsätts inte vara färdig med sitt arbete förrän vid utgången av 1987. De föreslagna ändringarna innebär förenklingar i stödreglerna samtidigt som de är presspolitiskt väl motiverade.

Nu angivna omständigheter motiverar enligt utskottets mening att de föreslagna ändringarna nu kommer till stånd. Utskottet avstyrker därför motionerna K804, K805 och K814, de båda sistnämnda såvitt nu är i fråga.

Även i övrigt godtar utskottet propositionens förslag vad gäller dagspressstödet och avstyrker således yrkandena i motionerna K802 och K805 om generella nedskärningar av stödet.

Med detta ställningstagande godtar utskottet också propositionens förslag att det särskilda produktionsbidraget till tidningar som på utgivningsorten har ett högre täckningstal än de som gäller för fullt produktionsbidrag skall bestå i avvaktan på det pågående utredningsarbetet.

I motion K805 begärs ett tillkännagivande till regeringen av innebörd att ifrågavarande bidrag skall fortsätta att utgå i avvaktan på sjätte pressutredningens översyn av bl. a. avtrappningsreglerna. Med hänsyn till att regeringens och utskottets förslag härvidlag inte skiljer sig i sak från motionens anser utskottet inte att ett tillkännagivande till regeringen i frågan är motiverat.

I motion K808 av Stig Josefson (c) begärs att frågan om ett särskilt distributionsstöd till tidningar i glesbygd skall utredas.

Motionsyrkanden med samma syfte har behandlats av utskottet vid de tre senaste riksmötena (KU 1982/83:26, 1983/84:17 och 1984/85:23). Utskottet har avvisat motionsyrkandena med hänvisning till i första hand kostnadsskäl. Utskottet vidhåller denna inställning och avstyrker således motionen.

Lån till dagspressen

Utskottet godtar förslaget i budgetpropositionen.

Stöd till radio- och kassettidningar

Budgetpropositionens förslag innebär att anslaget är oförändrat i förhållande till förra året. Av propositionen framgår att en betydande behållning byggts upp under anslaget och att avsikten är att 1 495 000 kr. av den innestående behållningen skall användas för inköp av mottagarutrustningar för radiotidningar.

I motion K408 av Wivi-Anne Radesjö m. fl. (s) påtalas att ingen tidning i västra Sverige fått del av stödet sedan det infördes 1982. På grund härav anser motionärerna att regeringen bör begära en översyn av fördelningen av stödet. Vidare bör enligt motionen tiden för försöksverksamhet med radio- och kassettidningar inte understiga två år, eftersom det på kortare tid är svårt att göra en utvärdering.

Enligt förordningen (1982:669) om stöd till radio- och kassettidningar prövas frågan om stöd av taltidningskommittén efter ansökan från ägaren till det tidningsföretag som ger ut radio- eller kassettidningar. I 3 § förordningen anges bl. a. att stödet skall bidra till att så många synskadade som möjligt inom en region får tillgång till någon dagstidning. Vidare skall enligt samma

stadgande behovet av politisk mångfald beaktas.

De tankegångar som ligger bakom stadgandet har närmare utvecklats i förarbetena (t. ex. KU 1981/82:31). Vid förra årets riksdag godtogs ett regeringsförslag som bl. a. innebar att stöd skulle kunna utgå för alla typer av verksamhet vid utgivning av talutgåvor av dagstidningar. Vidare öppnades möjlighet att ge stöd till två eller flera tidningar som tillsammans framställde en talversion (prop. 1984/85:138, KU 1984/85:33).

Som framgår av den nu lämnade redogörelsen utdelas ifrågavarande stöd av taltidningskommittén efter särskild ansökan om stöd. Det kan enligt utskottets mening förutsättas att detta sker efter de grunder som gäller härför, dvs. att inom resp. region nå största möjliga krets av synskadade och beakta behovet av politisk mångfald.

De former under vilka taltidningsverksamheten för närvarande sker är att se som en försöksverksamhet. I proposition 1984/85:138 angående radio- och kassettidningar uttalade föredragande statsrådet sin avsikt att, när taltidningskommittén inhämtat ytterligare kompletterande erfarenheter och redovisat resultat och analyser, göra en samlad bedömning av verksamheten och återkomma i frågan. Enligt vad utskottet erfarit väntas taltidningskommittén komma med sitt slutbetänkande i maj eller juni 1987. Först härefter kan regeringen göra sina aviserade överväganden om verksamheten, som då har pågått i flera år och under nuvarande former i minst två år. Något tillkännagivande till regeringen av den innebörd som föreslås i motionen är därför enligt utskottets mening inte påkallat.

Med det anförda avstyrker utskottet motion K408.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. a) att riksdagen med bifall till proposition 1985/86:100, bil. 10, punkt G och med avslag på motionerna 1985/86:K803, K805, yrkande 3, K807, K810 och K814, yrkandena 1, 2 och 4, godkänner vad i propositionen förordats i fråga om stödet till organisationstidskrifter,

b) att riksdagen avslår motion 1985/86:K809,

2. att riksdagen med bifall till propositionen, punkt G 6, till *Presstödsnämnden* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 2 382 000 kr.,

3. a) att riksdagen med bifall till propositionen, bil. 10, punkt G 7, yrkande 1, och med avslag på motionerna 1985/86:K804, K805, yrkande 1 och K814, yrkande 3, alla i motsvarande del, godkänner de i propositionen förordade grunderna för stöd till dagspressen,

b) att riksdagen med bifall till propositionen, bil. 10, punkt G 7, yrkande 2, och med avslag på motion 1985/86:K805, yrkande 2, godkänner vad i propositionen förordats om särskilt produktionsbidrag,

c) att riksdagen med bifall till propositionen, bil. 10, punkt G 7, yrkande 3, och med avslag på motionerna 1985/86:K802, K804, K805, yrkande 1 och K814, yrkande 3, de tre sistnämnda i de delar som inte behandlats under mom. 3. a, samt K808 till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 475 600 000 kr.,

4. att riksdagen med bifall till propositionen, bil. 10, punkt G 8, till *Lån till dagspressen* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.,

5. att riksdagen med bifall till propositionen, bil. 10, punkt G 11, och med avslag på motion 1985/86:K408 till *Stöd till radio- och kassettidningar* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 12 903 000 kr.

Stockholm den 13 mars 1986

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Wivi-Anne Cederqvist (s), Kurt Ove Johansson (s), Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c), Sture Thun (s), Hans Nyhage (m), Torgny Larsson (s), Bengt Kindbom (c), Ulla Pettersson (s), Kristina Svensson (s), Ingela Mårtensson (fp), Gunnar Hökmark (m) och Bo Hammar (vpk).

Reservationer

A. Angående organisationstidskrifterna

1. av Birgit Friggebo och Ingela Mårtensson (båda fp) vilka ansett

dels att utskottet i stället för det stycke på s. 7 som börjar "Utskottet godtar" t. o. m. det stycke som slutar "utskottets yttrande" bort anföra följande:

Enligt utskottets mening motiverar det trängda statsfinansiella läget nedskärningar av stödet till organisationstidskrifter. Som framhålls i propositionen har denna form av presstöd av olika skäl efter hand fått väsentligt minskad betydelse; dels har i olika etapper maximibeloppen sänkts och får numera inte överstiga 400 000 kr., dels är det i flertalet fall storleksmässigt skäligen begränsade belopp som utgår.

Utskottet är med hänsyn till det anförda berett att göra stora besparingar på organisationstidskriftsstödet. Att helt slopa stödet skulle emellertid enligt utskottets mening kunna få icke önskvärda konsekvenser. Många av de tidningar som nu erhåller stöd skulle drabbas orimligt hårt. Det gäller tidningar, utgivna av religiösa, nykterhetsvänliga, politiska, miljöfrämjande, idrotts-, försvars- och handikapporganisationer, som även om organisationerna åtnjuter statsbidrag för sin verksamhet lever under så knappa omständigheter att även mindre stödbelopp spelar stor roll. Däremot finns det uppenbarligen ett stort antal organisationer bland de 470 som nu åtnjuter stöd som utan större svårigheter kan undvara stödet. Utskottet syftar härvid i första hand på kategorierna medlemstidskrifter. Dessa är ofta utgivna av intresseorganisationer med betydande ekonomisk styrka, t. ex. fackliga organisationer eller ekonomiska intresseorganisationer. Dit hör t. ex. de fackliga organisationernas tidningar liksom t. ex ICA-Kuriren.

Att som föreslås i propositionen låta vissa organisationstidskrifter få

bidrag från kulturtidskriftsstödet bedömer utskottet inte som en godtagbar lösning. Bl. a. skulle man härigenom ålägga kulturrådet en prövning som knappast är förenlig med dess uppgifter.

Det anförda föranleder utskottet att föreslå riksdagen att anvisa ett reducerat belopp till stöd till organisationstidskrifter. Ett rimligt anslagsanser utskottet vara 13 milj. kr., som lämpligen kan vara ett reservationsanslag. Med denna bedömning finns enligt utskottets mening inte skäl att öka anslaget till kulturtidskrifterna med så mycket som 7 milj. kr.

dels att utskottets hemställan under moment 1 a bort ha följande lydelse:

1. a). att riksdagen med bifall till motion 1985/86:K805, yrkande 3, samt med avslag på proposition 1985/86:100 bil. 10 punkt 8 och motionerna 1985/86:K803, K807, K810 och K814 till *Stöd till organisationstidskrifter* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 13 000 000 kr.

2. av Bo Hammar (vpk) som ansett

dels att utskottet i stället för det stycke på s. 7 som börjar "Utskottet godtar" t. o. m. det stycke som slutar "utskottets yttrande" bort anföra följande:

Utskottet anser att stödet till organisationstidskrifter bör bibehållas i dess nuvarande omfattning men förordar en utredning om reglerna för bidragsgivningen. Flera av de tidskrifter som i dag uppbär stöd utges av starka ekonomiska intresseorganisationer som inte har något behov av samhälleligt stöd.

Det bör dock understrykas att den stora merparten av de ca 470 organisationstidskrifter som nu uppbär stöd företräder ekonomiskt svagt ställda organisationer inom fackföreningsrörelsen, frikyrko- och nykterhetsrörelsen, idrottsrörelsen, handikapporganisationerna, olika politiska och ideella organisationer. Stödet till dessa tidskrifter infördes ursprungligen som en kompensation för höjda posttaxor. För dessa tidskrifters överlevnad är ett fortsatt stöd av stor betydelse.

Utskottet understryker att i en tid av massmediekoncentration spelar organisationspressen en mycket stor roll för att trygga mångfalden inom pressen och den fria debatten. Ett oförändrat stöd till organisationspressen är därför av stor betydelse.

Flera motioner förordar att olika organisationstidskrifter bör få del av det ökade bidraget till kulturtidskrifter. Utskottet anser att det vore olyckligt om en sammanblandning skulle göras mellan olika former av organisationstidskrifter och de renodlade kulturtidskrifterna. De senare befinner sig i ett mycket svårt läge och är i stort behov av ökade anslag. Anslaget till kulturtidskrifterna riskerar att urgröpas om en lång rad organisationstidskrifter ges stöd ur samma anslag.

dels att utskottets hemställan under moment 1 a bort ha följande lydelse:

1. a) att riksdagen med avslag på proposition 1985/86:100, bil. 10, punkt G, och motion 1985/86:K805, yrkande 3, samt med bifall till motionerna 1985/86:K803, K807, K810 och K814 yrkande 1, 2 och 4 till *Stöd till organisationstidskrifter* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 40 000 000 kr.

1. av Anders Björck, Hans Nyhage och Gunnar Hökmark (alla m) vilka ansett

dels att utskottet i stället för det stycke som på s. 9 börjar "Även i övrigt" och slutar "av stödet" bort anföra följande:

Enligt utskottets mening måste de generella besparingar på statsbudgeten som föranleds av det statsfinansiella läget också omfatta presstödet. Utskottet ansluter sig därför till motion K802 av Anders Björck m. fl. (m) och förordar en 20-procentig nedskärning av produktionsbidragen, en halvering av utvecklingsbidragen och samverkansbidragen. Däremot anser utskottet att etableringsstödet bör vara oförändrat för att presstödsnämnden skall ha erfoderliga möjligheter att medverka till nyetableringar som kan påverka mångfalden i pressen positivt.

Sammantaget innebär utskottets förslag en besparing i förhållande till propositionens förslag med 87,9 milj. kr. Med det anförda tillstyrker utskottet motion K802.

dels att utskottets hemställan under moment 3 c bort ha följande lydelse:

> 3. c) att riksdagen med anledning av propositionen, bil. 10, punkt G 7, yrkande 3, och motionerna 1985/86:K804, K805, yrkande 1, och K814, yrkande 3, samtliga i de delar som inte behandlats under moment 3 a samt med bifall till motion 1985/86:K802 och med avslag på motion 1985/86:K808 till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 387 700 000 kr.

2. av Bertil Fiskesjö och Bengt Kindbom (båda c) vilka ansett

dels att utskottet fr. o. m. det stycke på s. 8 som börjar "Utskottet konstaterar" t. o. m. det stycke på s. 9 som slutar "av stödet" bort anföra följande:

Utskottet konstaterar, att riksdagens på utskottets förslag uttalade önskemål vid 1983/84 års riksmöte (KU 1983/84:17) om en ny parlamentarisk sammansatt pressutredning har tillgodosetts. Likväl föreslår emellertid regeringen nu vissa ändringar i gällande presstödsregler. Utskottet motsätter sig detta, eftersom det innebär att utgångspunkten för den utvärdering som skall göras binds vid en nivå som inte grundas på den totala analys av stödet till pressen som utredningen skall göra. Som anförs i motionerna K804, K805 och K814 bör därför några ändringar av regelsystemet för produktionsbidrag inte göras om.

dels att utskottets hemställan under moment 3 a och c bort ha följande lydelse:

> 3. a) att riksdagen med bifall till motion 1985/86:K804 och med anledning av motionerna 1985/86:K805, yrkande 1, och K814, yrkande 3, avslår de i propositionen bil. 10, punkt G 7, yrkande 1, förordade ändrade grunderna för stöd till dagspressen,
>
> 3. c) att riksdagen med anledning av propositionen bil. 10, punkt G 7, yrkande 3, och med bifall till motion 1985/86:K804 samt med

avslag på motionerna 1985/86:K805, yrkande 1, och K814, yrkande 3, båda i vad de inte omfattas av ställningstagandet under moment 3 a, till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 459 800 000 kr.

3. av Birgit Friggebo och Ingela Mårtensson (båda fp) vilka ansett

dels att utskottet fr. o. m. det stycke på s. 8 som börjar "Utskottet konstaterar" t. o. m. det stycke på s. 9 som slutar "är motiverat" bort anföra följande:

Utskottet konstaterar, att riksdagen på utskottets förslag uttalade önskemål vid 1983/84 års riksmöte om en ny parlamentariskt sammansatt pressutredning nu har tillgodosetts. Likväl föreslår emellertid regeringen redan nu vissa ändringar i gällande presstödsregler. Den tankegång som ligger bakom den nuvarande regeln – sambandet mellan täckningsgraden och ekonomin – är central för stödsystemets konstruktion. Det i propositionen bl. a. anförda skälet för att höja bidragsbeloppen för tidningar med över 20 procents hushållstäckning är sålunda enligt utskottets mening knappast bärande.

Beträffande det av riksdagen tidigare beslutade tidsbegränsade särskilda produktionsbidraget för de fall att olika avtrappningsregler fick konsekvenser som allmänt sett stod i strid mot presstödets syfte, vill utskottet ansluta sig till yrkandet i motion K805 att detta särskilda bidrag bör bestå i avvaktan på resultatet av sjätte pressutredningen. Detta bör ges regeringen till känna.

Med hänsyn till det sparbehov som allmänt föreligger på grund av det statsfinansiella läget är det enligt utskottets mening motiverat med en generell sänkning av produktionsbidraget. Utskottet föreslår att nedskärningen bestäms till 5 %.

Sammantaget innebär utskottets förslag, att anslaget till dagspresstödet kan sänkas med drygt 35 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag, varav 15,5 milj. kr. avser avslag på den i propositionen föreslagna höjningen av pappersbidraget till tidningar med mer är 20 procents hushållstäckning och ca 20 milj. kr. avser en generell nedskärning av produktionsbidraget.

dels att utskottets hemställan under moment 3 bort ha följande lydelse:

3. a) att riksdagen med avslag på propositionen, bil. 10, punkt G 7, yrkande 1, och med bifall till motion 1985/86:K805, yrkande 1, i motsvarande del samt med anledning av motionerna 1985/86:K804 och K814 yrkande 3 avslår de i propositionen förordade ändrade grunderna för stöd till dagspressen,

b) att riksdagen med anledning av propositionen, bil. 10, punkt G 7, yrkande 2, och med bifall till motion 1985/86:K805, yrkande 2, som sin mening ger regeringen till känna att särskilt produktionsbidrag skall utgå i avvaktan på resultatet av sjätte pressutredningen,

c) att riksdagen med anledning av dels propositionen, bil. 10, punkt G 7, yrkande 3, dels motionerna 1985/86:K802, K804 och K814 yrkande 3, båda i vad de inte besvarat under mom. 3 a och med bifall till motion 1985/86:K805 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på motion 1985/86:K808 till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 440 100 000 kr.

Särskilt yttrande

av Anders Björck, Hans Nyhage och Gunnar Hökmark vilka anför:

Vi delar utskottets uppfattning att organisationstidskriftsstödet bör avvecklas och att kulturtidskriftsstödet bör få tas i anspråk också för organisationstidskrifter. Vi vill emellertid starkt betona vikten av att kulturtidskrifternas bidragsmöjligheter inte undergrävs härigenom. Enligt vår mening bör olika typer av medlemstidningar i huvudsak finansieras genom medlemmarnas avgifter. Bara i undantagsfall bör sådana tidningar kunna komma i fråga för stöd från kulturtidskriftsanslaget.

gotab Stockholm 1986 10545